
Generalni direktor Autoriteta Civilnog Vazduhoplovstva Kosova,

Shodno Članovima 3.5, tačka (ii), 15.1 tačka (a) i (c), 21.2, 78, 79, i 80 tačka (a) Zakona br. 03/L-051 o Civilnom vazduhoplovstvu („Službeni List Republike Kosovo“, godina III, br. 28, od 4. juna 2008. godine),

Imajući u vidu,

Međunarodne obaveze Republike Kosovo prema Multilateralnom Sporazumu o Uspostavljanju Zajedničkog Evropskog Vazduhoplovnog Područja (u daljem tekstu: Sporazum o ZEVP) i njenom privremenom stupanju na snagu na Kosovu, 10 oktobra 2006 god.

Uredbu Evropske Komisije (EU) 482/2008 dana 30 maja 2008 god. o uspostavljanju sistema osiguranja zaštite softvera koji moraju uvesti pružaoci usluga vazdušnog saobraćaja, koja je bila primenjiva u unutrašnjem pravnom poretku Republike Kosovo, prema sprovođenju Sporazuma o ZEVP, putem Uredbe ACV-a br. 14/2009 o uspostavljanju sistema osiguranja zaštite softvera koji moraju uvesti pružaoci usluga vazdušnog saobraćaja dana 24 decembra 2009 god.,

Uredbu ACV-a br. 3/2009, dn. 30 oktobra 2009 god., Uredbe ACV-a br. 8/2009, br. 09/2009, od 15 novembra 2009 god. Br. 12/2009 od 24 decembra 2009 god. Br. 14/2009, od 24 decembra 2009 god. Br. 12/2010, od 18 novembra 2010 god., sve donošene za sprovođenje Sporazuma o ZEVP-u,

U ciju sprovođenja “Uredbe Evropske Komisije (EU) br. 1035/2011 O uspostavljanju zajedničkih zahteva za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi i izmeni Uredbe (EU) broj 482/2008 i Uredbe (EU) broj 691/2010, od 17 oktobra 2001 god., u okviru unutrašnjeg pravnog poretka Republike Kosovo,

Nakon okončanja procesa javne konsultacije zainteresovanih strana, shodno Administrativnom Uputstvu br. 01/2012 o procedurama javne konsultacije zainteresovanih strana,

Donosi ovu:

UREDBA Br. 7/2012
O USLOVIMA PRUŽANJA USLUGA VAZDUŠNE NAVIGACIJE

Član 1

Uredba Komisije Evropske Unije (EU) Br. 1035/2011, dn. 17 oktobra 2011 o uspostavljanju zajedničkih zahteva za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi i izmeni Uredbe (EU) broj 482/2008 i Uredbe (EU) broj 691/2010 (dalje kao "Uredba Komisije") proglašava se primenjivom u Republici Kosovo. Uredba Komisije je pridodata kao Aneks ove Uredbe i čini njen sastavni deo.

Član 2

2.1 Odredbe članova 1 do 13, Uredbe Komisije su premenljive u Republici Kosovo.

2.2 Svaka odredba budućih amandmana Uredbe Komisije, osim odredaba koje se oslonjavaju ili navode na Uredbu Komisije br. 691/2010, dana 29 jula 2010 god., nakon njenog unošenja u Aneksu I ili II Sporazuma o ZEVP, biće direktno primenljive u Republici Kosovo.

Član 3

3.1 Značenje pojmova i definicija upotrebljene u ovoj Uredbi je sadržan u članu 2 Uredbe Komisije.

3.2. Bez obzira prema stavu 1, pojmovi "Zajednica", "Pravo Zajednice", "Zakonodavstvo Zajednice", "Instrumenti Zajednice", "Ugovor EC", "Aerodrom Zajednice", "Službeni Glasnik Evropske Zajednice", "Avio-prevoznik Zajednice" i "Država(e) članica(e)", ukoliko se referišu na Uredbi Komisije, koje mogu navesti direktno ili posredno u Uredbi Komisije, moraju se tumačiti u skladu sa tačkama 2 i 3 Aneksa II Sporazuma o ZEVP.

Član 4

U slučaju interpretacije Uredbe Komisije, koristiće se originalna verzija na Engleskom jeziku, kao što je objavljena u Službenom Listu Evropske Unije.

Član 5

Ovom Uredbom se ukida Uredba ACV-a br. 12/2009 o zajedničkim zahtevima za pružanje usluga vazdušne navigacije, od 24 decembra 2009 god.

Član 6

U tekstu Uredbe br. 14/2009 od 24 decembra 2009 god. referenca na Uredbu Komisije br. 2096/2005 se briše i zamenjuje se sa "Uredba ACV-a br. 7/2012" od 10 decembra 2012 god.

Član 7

U tekstu Uredbe br. 12/2010 od 18 novembra 2010 god. referenca na Uredbu Komisije br. 2096/2005 se briše i zamenjuje se sa "Uredba ACV-a br. 7/2012" od 10 decembra 2012 god.

Član 8

Ova Uredba stupa na snagu 21 decembra 2012 god.

Dritan Gjonbalaj
Generalni direktor

UREDBA KOMISIJE ZA SPROVOĐENJE (EU) broj 1035/2011**od 17. oktobra 2011.****O uspostavljanju zajedničkih zahteva za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi i izmeni****Uredbe (EU) broj 482/2008 i Uredbe (EU) broj 691/2010****(tekst od značaja za Evropsko ekonomsko područje)**

EVROPSKA KOMISIJA,

Imajući u vidu Pakt o funkcionisanju
Evropske unije,Imajući u vidu Uredbu (EZ) broj 550/2004
Evropskog parlamenta i Saveta od 10.
marta 2004. godine o pružanju usluga u
vazdušnoj plovidbi na jedinstvenom
evropskom nebu („Uredba o pružanju
usluga“)⁽¹⁾, a posebno njene članove 4, 6. i
7,Imajući u vidu Uredbu (EZ) broj 216/2008
Evropskog parlamenta i Saveta od 20.
februara 2008, o zajedničkim pravilima u
oblasti civilnog vazduhoplovstva i
osnivanju Evropske agencije za
vazduhoplovnu bezbednost i o stavljanju
van snage Direktive Saveta 91/670/EEZ,
Uredbe (EZ) broj 1592/2002 i Direktive
2004/36/EZ², a posebno njen član 8b,

S obzirom na to da:

1) U skladu sa Uredbom (EZ) broj 216/2008 Komisija, uz pomoć Evropske agencije za vazduhoplovnu bezbednost („Agencija“), je u obavezi da usvoji odgovarajuća pravila za pružanje usluga upravljanja vazдушnim saobraćajem i vazdušne plovidbe (UVS/UVP) širom Unije. Član 8b(6) te Uredbe propisuje da se ta pravila za

sprovođenje zasnivaju na propisima donetim na osnovu člana 5(3) Uredbe (EZ) broj 549/2004 Evropskog parlamenta i Saveta od 10. marta 2004, kojom se utvrđuje okvir za stvaranje jedinstvenog evropskog neba („Okvirna uredba“)⁽³⁾.

- 2) Pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi u okviru Unije je predmet sertifikacije od strane država članica ili Agencije. Operateri vazdušne plovidbe koji ispunjavaju opšte zahteve treba da dobiju sertifikat u skladu sa članom 7. Uredbe (EZ) broj 550/2004 i članom 8b(2) Uredbe (EZ) broj 216/2008.
- 3) Primena opštih zahteva utvrđenih u skladu sa članom 6. Uredbe (EZ) broj 550/2004 i članom 8b Uredbe (EZ) broj 216/2008 treba da bude bez dovođenja u pitanje suvereniteta država članica nad njihovim vazдушnim prostorom i zahteva država članica koji se odnose na javni red, javnu bezbednost i pitanja odbrane, kao što je to navedeno u članu 13. Uredbe (EZ) 549/2004. Opšti zahtevi ne treba da obuhvate vojne operacije i obuku, kao što je to predviđeno članom 1(2) Uredbe (EZ) broj 549/2004 i članom 1(2) Uredbe (EZ) broj 216/2008.

¹ SL L 96, 31.3.2004, str. 10² SL L 79, 19.3.2008, str. 1³ SL L 96, 31.3.2004, str. 1

- 4) Definicija opštih zahteva za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi treba da obrati dužnu pažnju na pravni status operatera vazdušne plovidbe u državama članicama. Osim toga, kad neka organizacija obavlja druge poslove osim pružanja usluga vazdušne plovidbe, opšti zahtevi ne treba da se primenjuju na te druge delatnosti ili na resurse namenjene za delatnosti van pružanja usluga vazdušne plovidbe, osim ukoliko se unese odredba koja to opovrgne.
- 5) Primena opštih zahteva na operatere u vazdušnoj plovidbi treba da bude srazmerna rizicima vezanim za određene karakteristike svake aktivnosti kao što su broj ili priroda i karakteristike kretanja koje se obrađuje. Ukoliko se određeni operateri u vazdušnoj plovidbi opredele da ne iskoriste priliku da pružaju prekogranične usluge na jedinstvenom evropskom nebu, nadležni organ treba da ima za pravo da dozvoli tim operaterima da se srazmerno pridržavaju odnosnih određenih opštih zahteva za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi i određenih specifičnih zahteva za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju. Shodno tome, uslovi vezani za izdavanje sertifikata treba da odražavaju prirodu i obim izuzetaka.
- 6) Da bi se obezbedilo pravilno funkcionisanje programa sertifikacije, države članice treba da dostave Komisiji i Agenciji sve relevantne informacije o izuzecima koje su odobrili njihovi nadležni organi u sklopu svojih godišnjih izveštaja.
- 7) Različite vrste delatnosti u pružanju usluga u vazdušnoj plovidbi ne moraju obavezno da podležu istim zahtevima. Stoga je neophodno korigovati opšte zahteve za posebnim karakteristikama za svaki tip delatnosti.
- 8) Teret dokazivanja usaglašenosti sa važećim opštim zahtevima treba da bude ne operateru u vazdušnoj plovidbi, za period važenja sertifikata i za sve njime obuhvaćene usluge.
- 9) U cilju obezbeđivanja efikasne primene opštih zahteva, treba da se ustanovi sistem redovnog nadzora i provere usaglašenosti sa tim opštim standardima i uslovima određenim sertifikatom. Nadležni organ, pre izdavanja sertifikata, treba da ispita podobnost operatera i proceni tekuću usaglašenost operatera u vazdušnoj navigaciji kojima je dodelila sertifikat na godišnjoj osnovi. Shodno tome, na osnovu procene rizika treba da uspostavi i jednom godišnje ažurira indikativni program provere koji obuhvata sve operatere kojima je izdao sertifikat. Taj program treba da dozvoli proveru svih relevantnih delova operatera u vazdušnoj plovidbi u razumnom vremenskom roku. Prilikom procene usaglašenosti zaduženih operatera u vazdušnom saobraćaju i pružaoca meteoroloških usluga, nadležni organ treba da ima pravo da proveri odgovarajuće zahteve koji proističu iz međunarodnih obaveza odnosne države članice.
- 10) Kolegijalna preispitivanja nacionalnih nadzornih organa mogu da unaprede zajednički pristup nadzoru operatera u vazdušnoj plovidbi širom Unije. Komisija, u saradnji sa državama članicama i Agencijom, može da organizuje ove procene kolega, koje bi trebalo da budu koordinisane sa aktivnostima preduzetim u okviru članova 24. i 54. Uredbe (EZ) broj 216/2008 i svih drugih programa međunarodnog praćenja i nadzora. Time bi se izbeglo dupliranje posla.

Kako bi se omogućila razmena iskustva i najbolje prakse u toku procene kolega, poželjno je da stručnjaci budu iz nekog nadležnog organa.

- 11) Evrokontrol je izradio Bezbednosne regulatorne zahteve (BRZE, na engleskom: ESARRs) koji su bili od izuzetnog značaja za bezbedno pružanje usluga u vazдушnom saobraćaju. U skladu sa Uredbom (EZ) broj 550/2004, Komisija treba da odabere i ugradi određene propise BRZE u propise Unije. BRZE ugrađene u Uredbu Komisije (EZ) broj 2096/2005 od 20. decembra 2005, kojom se utvrđuju opšti zahtevi za pružanje usluga u vazдушnom saobraćaju ⁽¹⁾ čine osnovu ovih pravila koja se primenjuju.
- 12) Prilikom donošenja Uredbe (EZ) broj 2096/2005, Komisija je zaključila da nije bilo primereno da se ponavljaju odredbe BRZE 2 o izveštavanju i proceni bezbednosnih događaja u UVS, koje su pokrivene Uredbom (EZ) broj 996/2010 Evropskog parlamenta i Saveta od 10. oktobra 2010 o istrazi i sprečavanju incidenata u civilnom vazduhoplovstvu i o ukidanju Direktive 94/56/EZ ⁽²⁾ i Direktive 2003/42/EZ Evropskog parlamenta i Saveta od 13. juna 2003, o izveštavanju o događajima u civilnom vazduhoplovstvu ⁽³⁾. Međutim, trebalo bi uvesti nove propise o bezbednosnim događajima kako bi se od nadležnog organa zahtevalo, kako je to definisano ovom Uredbom, da proveriti da li operateri u vazдушnom saobraćaju, kao i provajderi za komunikaciju, navigaciju ili nadgledanje, ispunjavaju

potrebne zahteve za pokrivanje izveštavanja i procene takvih događaja.

- 13) Treba posebno priznati da je, pre svega, bezbednosno upravljanje funkcija usluga u vazdušnoj plovidbi koja obezbeđuje da se svi bezbednosni rizici prepoznaju, procene i ublaže na zadovoljavajući način, i drugo, da formalni i sistemski pristup bezbednosnog upravljanja i sistemi upravljanja, prema ukupnom sistemskom pristupu, vidljivo i maksimalno iskoriste bezbednosne prednosti na način koji se može pratiti. Agencija treba još da proceni bezbednosne zahteve iz ove Uredbe i da ih integriše u zajedničku regulatornu strukturu za bezbednost civilnog vazduhoplovstva.
- 14) Dokle Agencija ne donese mere za sprovođenje koje transponuju relevantne standarde Međunarodne organizacije za civilno vazduhoplovstvo (ICAO) u Unijine mere za implementaciju, prihvatljivi načini za usaglašenost, specifikacije za sertifikaciju i materijale za smernice, operateri u vazdušnoj plovidbi treba da deluju u skladu sa relevantnim standardima ICAO. U cilju olakšavanja prekograničnog pružanja usluga vazdušne plovidbe, i do završetka rada Agencije na izradi odgovarajućih mera za transponovanje standarda ICAO, države članice, Komisija i Agencija uz blisku saradnju sa Evrokontrolom gde bude potrebno, treba da rade na svođenju na najmanju meru razlika o kojima ih obaveste države članice u primeni standarda ICAO u oblasti usluga vazdušne plovidbe, a u cilju postizanja zajedničkog skupa standarda između država članica u okviru jedinstvenog evropskog neba.
- 15) Različiti nacionalni aranžmani u pogledu materijalne odgovornosti ne

¹ SL L 335, 21.12.2005, str. 13

² SL L 295, 12.11.2010, str. 35

³ SL L 167, 4.7.2003, str. 35

- treba da spreče operatere vazdušne plovidbe da sklapaju sporazume o prekograničnom pružanju usluga, nakon što operateri vazdušne plovidbe postignu dogovor o pokriću gubitaka za štete koje proizilaze iz odgovornosti prema važećem zakonu. Metod koji se upotrebljava treba da bude usaglašen sa zahtevima nacionalnog zakona. Države članice koje dopuštaju pružanje usluga vazdušne plovidbe u svim ili delovima svog vazdušnog prostora u okviru svoje odgovornosti bez sertifikacije u skladu sa Uredbom (EZ) broj 550/2004 treba da pokriju materijalnu odgovornost za ove operatere u vazdušnoj plovidbi.
- 16) Agencija treba da dodatno proceni odredbe ove Uredbe, naročito one vezane za procenu bezbednosti promena u pružanju usluga vazdušne plovidbe od strane atestirane organizacije i inženjerskog i tehničkog osoblja, i donese mišljenje o njihovom prilagođavanju ukupnom sistemskom pristupu, uzimajući u obzir ugradnju tih odredbi u buduću zajedničku regulatornu strukturu za bezbednost civilnog vazduhoplovstva i iskustvo koje su zainteresovane strane i nadležni organi stekli u pogledu nadzora bezbednosti.
- 17) Uredba (EZ) broj 551/2004 Evropskog parlamenta i Saveta od 10. marta 2004, o organizaciji i korišćenju vazdušnog prostora na jedinstvenom evropskom nebu (Uredba o vazdušnom prostoru)⁽¹⁾ zahteva da određene funkcije koje se nazivaju funkcije mreže budu postavljene tako da omogućavaju optimalno korišćenje vazdušnog prostora i oskudnih resursa, dok u isto vreme omogućavaju korisnicima maksimalni pristup vazdušnom prostoru i mogućnost da deluju na željenim putanjama. Kao što je predviđeno Uredbom (EZ) broj 551/2004, Uredba Komisije (EZ) broj 677/2011 od 7. jula 2011, propisuje detaljna pravila za izvršenje funkcije mreže u upravljanju vazdušnim saobraćajem (UVS) i menjajući i dopunjujući Uredbu (EZ) broj 691/2010⁽²⁾ propisuje prava, obaveze i odgovornosti entiteta uključenih u pružanje tih funkcija.
- 18) Radi bezbednog izvršavanja određenih funkcija mreže, obuhvaćeni entitet podleže određenim zahtevima. Ti zahtevi imaju za cilj da obezbede da entitet ili organizacija posluje na bezbedan način i oni su propisni u Dodatku VI Uredbe (EZ) broj 677/2011. Ovo su zahtevi za organizacionu bezbednost koji su vrlo slični opštim zahtevima za pružanje usluga vazdušne plovidbe propisanim u Dodatku I ove Uredbe ali prilagođeni bezbednosnim odgovornostima funkcija mreže.
- 19) Uredba (EZ) broj 2096/2005 stoga treba da se stavi van snage.
- 20) Uredba Komisije (EZ) broj 482/2008 od 30. maja 2008, koja uspostavljanja softverski sistem garancije bezbednosti koji će sprovoditi operateri vazdušne plovidbe i menja i dopunjuje Dodatak II Uredbe (EZ) broj 2096/2005⁽³⁾ i Uredbu Komisije (EZ) broj 691/2010 od 29. jula 2010 koja propisuje šemu učinka za usluge vazdušne plovidbe i funkcije mreže i izmenjuje i dopunjuje Uredbu (EZ) broj 2096/2005 koja propisuje opšte zahteve za pružanje usluga vazdušne plovidbe⁽⁴⁾, treba da se izmeni da bi se prilagodila ovoj Uredbi.

¹ SL L 96, 31.3.2004, str. 20

² SL L 185, 15.7. 2011, str. 1

³ SL L 141, 31.5. 2008, str. 5

⁴ SL L 201, 3.8.2010, str. 1

21) Mere predviđene ovom Uredbom su u skladu sa mišljenjem Komiteta za jedinstveno nebo osnovanom na osnovu člana 5. Uredbe (EZ) broj 549/2004,

USVOJILA JE OVU UREDBU:

Član 1.

Predmet i delokrug važenja

1. Ova Uredba utvrđuje opšte zahteve za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi.

Međutim, osim ukoliko Dodaci I ili II nemaju drugačije odredbe, ovi opšti standardi se ne primenjuju na:

(a) druge delatnosti osim pružanja usluga u vazdušnoj plovidbi od strane pružaoca takvih usluga;

(b) resurse izdvojene za delatnosti van pružanja usluga u vazdušnoj plovidbi.

Član 2.

Definicije

Za potrebe ove Uredbe, primenjuju se definicije iz člana 2. Uredbe (EZ) broj 549/2004 i člana 3. Uredbe (EZ) broj 216/2008. Međutim, definicija „sertifikata“ iz člana 2. (15) Uredbe (EZ) broj 549/2004 se ne primenjuje.

Sledeće definicije se takođe primenjuju:

(1) „avionska delatnost“ označava operaciju letelice u kojoj se letelica koristi za specijalizovane usluge kao što su poljoprivreda, građevinarstvo, fotografija, geodezija, posmatranje i patrola,

traganje i spašavanje ili vazdušno reklamiranje;

(2) „komercijalni avio prevoz“ označava svaku operaciju letelice koja uključuje prevoz putnika, tereta ili pošte radi novčane nadoknade ili kao najam;

(3) „funkcionalni sistem“ označava kombinaciju sistema, procedura i ljudskih resursa organizovanih da obavljaju funkcije u kontekstu UVS;

(4) „opšte vazduhoplovstvo“ označava svaku civilnu operaciju letelice koja se razlikuje od avionskog rada ili komercijalnog avio prevoza;

(5) „nacionalni nadzorni organ“ označava telo ili tela koja je imenovala ili osnovala država članica kao svoj nacionalni nadzorni organ u skladu sa članom 4(1) Uredbe (EZ) broj 549/2004;

(6) „hazard“ označava svako stanje, događaj, ili okolnost koja može da dovede do nesreće;

(7) „organizacija“ označava entitet koji obezbeđuje usluge vazdušne plovidbe;

(8) „operativna organizacija“ označava organizaciju odgovornu za pružanje inženjerskih ili tehničkih usluga za podršku vazdušnog saobraćaja, komunikaciju, navigaciju ili usluge nadzora;

(9) „rizik“ označava kombinaciju opšte verovatnoće, ili učestalosti pojave štetnog efekta prouzrokovanog opasnošću i ozbiljnost tog uticaja;

(10) „garancija bezbednosti“ označava sve planirane i systemske radnje neophodne za pružanje adekvatnog uverenja da proizvod, usluga, organizacija ili funkcionalni sistem ostvaruje prihvatljivu ili podnošljivu bezbednost;

(11) „bezbednosni cilj“ označava kvalitativnu ili kvantitativnu izjavu koja definiše maksimalnu učestalost ili mogućnost na kojoj se može očekivati da se opasnost desi;

(12) „bezbednosni zahtev“ označava strategiju za ublažavanje rizika, definisano iz strategije za ublažavanje rizika koja ostvaruje određeni bezbedonosni cilj, uključujući organizacione, operativne, proceduralne, funkcionalne zahteve, performanse i interoperabilnost ili ekološke karakteristike;

(13) „usluge“ označavaju bilo neku pojedinačnu uslugu vazdušne navigacije ili skup takvih usluga;

(14) „usluge pan-evropske vazdušne navigacije“ označavaju neku uslugu vazdušne navigacije koja je dizajnirana i uvedena za korisnike u većini ili svim državama članicama i koja se takođe može proširiti izvan vazdušnog prostora teritorije na koju se Ugovor primenjuje.

(15) „operator vazdušne plovidbe“ označava svaki javni ili privatni entitet koji pruža ANS za opšti vazdušni saobraćaj, uključujući organizaciju koja je podnela zahtev da pruža takve usluge.

Član 3.

Organ nadležan za sertifikaciju

1. Za potrebe ove Uredbe, nadležni organ za sertifikaciju operatera u vazdušnoj plovidbi je:

- (a) za organizacije koje imaju svoje glavno mesto poslovanja i, ako ga imaju, sedište u državi članici, to je nacionalni nadzorni organ imenovan ili osnovan od strane te države članice;
- (b) za organizacije koje pružaju usluge vazdušne plovidbe u vazdušnom prostoru teritorije na koju se Ugovor primenjuje i ima glavno mesto poslovanja i, ako ga imaju, sedište van teritorije koja podleže odredbama Ugovora, to je Agencija;
- (c) za organizacije koje pružaju usluge pan-evropske vazdušne plovidbe u vazdušnom prostoru teritorije na koju se Ugovor primenjuje, to je Agencija.

2. Organ nadležan za nadzor bezbednosti je organ određen u skladu sa članom 3. Komisijine Uredbe o sprovođenju (EU) broj 1034/2011 ⁽¹⁾.

Član 4.

Dodeljivanje sertifikata

1. U cilju dobijanja sertifikata neophodnog za pružanje usluga vazdušnog saobraćaja i ne dovodeći u pitanje član 7(5) Uredbe (EZ) broj 550/2004, organizacije su sužne da se pridržavaju:

¹ Vidi stranu 15 ovog Službenog lista

- (a) opštih zahteva za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi određenih u Dodatku I;
- (b) dodatnih specifičnih zahteva određenih u Dodacima II do V prema vrsti usluga koje pružaju.

2. Nadležni organ utvrđuje usaglašenost organizacije sa opštim zahtevima pre nego što joj izda sertifikat.

3. Organizacija je dužna da se pridržava opštih zahteva ne kasnije od trenutka u kojem je izdat sertifikat u skladu sa:

- (a) članom 7. Uredbe (EZ) broj 550/2004;
- (b) članom 8b(2) i članovima 22a(b) i (c) Uredbe (EZ) broj 216/2008.

Član 5.

Izuzeci

1. Odstupanjem od člana 4(1), određeni operateri u vazdušnoj plovidbi mogu odlučiti da ne iskoriste mogućnost da pružaju prekogranične usluge i mogu se odreći prava na uzajamno priznavanje unutar jedinstvenog evropskog neba.

U tom slučaju, oni mogu podneti zahtev za sertifikat koji je ograničen na vazdušni prostor koji je u nadležnosti države članice pomenute u članu 7(2) Uredbe (EZ) broj 550/2004.

2. Da bi se podneo zahtev iz stava 1, operater u vazdušnom saobraćaju mora da pruža usluge ili da planira da ih pruža samo u pogledu jedne ili više sledećih kategorija:

- (a) avionska delatnost;

- (b) opšte vazduhoplovstvo;
- (c) komercijalni vazdušni saobraćaj ograničen na letelice sa manje od 10 tona maksimalne mase pri poletanju i manje od 20 putničkih sedišta;
- (d) komercijalni vazdušni prevoz sa manje od 10.000 kretanja godišnje, bez obzira na maksimalnu poletnu masu i broj putničkih sedišta; "kretanje" se računa kao zbir poletanja i sletanja preračunat kao prosek u prethodne tri godine.

Da bi podneo takav zahtev, operater usluga u vazdušnoj plovidbi koji nije operater usluga u vazdušnom saobraćaju mora da ima bruto godišnji promet od 1,000.000 evra ili manje u odnosu na usluge koje pruža ili planira da pruži.

Kad iz objektivnih praktičnih razloga operater usluga u vazdušnoj plovidbi nije u stanju da pruži dokaz da ispunjava ove kriterijume za kvalifikaciju, nadležni organ može da prihvati analogne brojke ili prognoze u pogledu gornjeg limita definisanog u prvoj i drugoj podtački.

Pri podnošenju takvog zahteva, operater usluga u vazdušnoj plovidbi ujedno dostavlja nadležnom organu relevantne dokaze vezane za kriterijum za kvalifikaciju.

3. Nadležni organ može da odobri posebne izuzetke podnosiocima zahteva koji ispunjavaju kriterijum za kvalifikaciju stava 1, srazmerno njihovom doprinosu UVS u vazdušnom prostoru koji potpada pod odgovornost date države članice.

Ovi izuzeci mogu da se odnose samo na zahteve postavljene u Dodatku I.

Međutim, nikakvi izuzeci se ne odobravaju za sledeće zahteve:

- (a) tehničke i operativne stručnosti i sposobnosti (tačka 1);
- (b) upravljanje bezbednošću (tačka 3.1);
- (c) ljudski resursi (tačka 5);
- (d) otvoreno i transparentno pružanje usluga vazdušne plovidbe (tačka 8.1).

4. Pored izuzetaka navedenih u stavu 3, nadležni organi mogu odobriti odstupanje onim podnosiocima zahteva koji pružaju usluge aerodromskih informacija o letovima u redovnom poslovanju na ne više od jedne radne pozicije na bilo kom aerodromu.

Ovi izuzeci mogu da se odnose samo na sledeće zahteve iz tačke 3 Dodatka II:

- (a) odgovornost za upravljanje bezbednošću i spoljne usluge i nabavke (član 3.1.2 (b) i (e));
- (b) ispitivanje bezbednosti (član 3.1.3 (a));
- (c) bezbednosni zahtevi za procenu i ublažavanje rizika u vezi promena (tačka 3.2).

5. Ne odobravaju se nikakvi izuzeci od zahteva iz Dodataka II, IV ili V.

6. U skladu sa Dodatkom II Uredbe (EZ) broj 550/2004, nadležni organ:

- (a) određuje prirodu i obim izuzetaka u uslovima priloženim uz sertifikat uz ukazivanje na njihove pravne osnove;

(b) vremenski ograničava važenje sertifikata, gde to smatra neophodnim u svrhu nadzora;

(c) prati da li se operateri usluga u vazdušnoj plovidbi i dalje kvalifikuju za izuzetak.

Član 6.

Demonstracija usaglašenosti

1. Organizacije su dužne da pruže relevantne dokaze da iskažu usaglašenost sa važećim opštim zahtevima na zahtev nadležnog organa. Organizacije mogu da u potpunosti iskoriste postojeće podatke.

2. Organizacija sa sertifikatom obaveštava nadležni organ o planiranim izmenama u pružanju usluga vazdušne plovidbe koje mogu da utiču na njenu usaglašenost sa važećim opštim zahtevima ili sa uslovima vezanim za sertifikat, prema prilici.

3. Kada ovlašćena organizacija prestane da ispunjava važeće opšte zahteve ili, prema prilici, uslove vezane za sertifikat, nadležni organ će u roku od mesec dana od dana otkrivanja nesaglasnosti da zatraži da organizacija preduzme korektivne mere.

Ta odluka se odmah dostavlja nadležnim organima.

Nadležni organ proverava da su sve korektivne mere sprovedene pre nego što preda svoju saglasnost relevantnoj organizaciji.

Kad nadležni organ smatra da korektivna mera nije bila pravilno sprovedena u ostavljenom roku koji je dogovoren sa organizacijom, preduzima odgovarajuće izvršne mere predviđene u članu 7(7)

Uredbe (EZ) broj 550/2004 i članu 10, članu 22a(d), i članovima 25. i 68. Uredbe (EZ) broj 216/2008, uzimajući u obzir potrebu da se obezbedi kontinuitet usluga vazdušne plovidbe.

Član 7.

Omogućavanje kontrole usaglašenosti

Organizacije treba da omoguće proveru i preglede nadležnog organa ili kvalifikovanog entiteta kojeg ovaj ovlasti, uključujući i terenske posete i posete bez prethodne najave.

Ovlašćena lica imaju ovlašćenje da obavljaju sledeće radnje:

- (a) da ispitaju relevantne evidencije, podatke, procedure i sve ostale materijale relevantne za pružanje usluga vazdušne plovidbe;
- (b) da naprave kopije ili izvode iz tih evidencija, podataka, procedura i ostalih materijala;
- (c) da traže usmeno objašnjenje na licu mesta;
- (d) da uđu u relevantne prostorije, na parcele ili u prevozno sredstvo.

Takvi pregledi i istraživanja, kada ih sprovodi nadležni organ ili kvalifikovani entitet kojeg ovaj ovlasti, sprovode se u skladu sa zakonskim odredbama države članice u kojoj treba da se obave.

Član 8.

Kontinuiranost usaglašenosti

Nadležni organ na osnovu dokaza kojima raspolaže jednom godišnje prati kontinuiranost usaglašenosti organizacija koje je sertifikovao.

U tom cilju, nadležni organ utvrđuje i jednom godišnje ažurira indikativni program provere koji obuhvata sve provajdere koje je sertifikovao, na osnovu procene rizika vezanih za različite operacije koje čine usluge pružene u vazdušnoj plovidbi. On konsultuje datu organizaciju i sve druge nadležne organe u pitanju, ukoliko je potrebno, pre donošenja takvog programa.

Program navodi predviđeni interval za proveru različitih lokacija.

Član 9.

Bezbednosno regulisanje inženjerskog i tehničkog osoblja

Što se tiče pružanja usluga vazdušnog saobraćaja, komunikacije, navigacije ili nadgledanja, nadležni organ ili bilo koji drugi organ koji ovlasti država članica da obavi ovaj zadatak:

- (a) donosi odgovarajuća bezbednosna pravila za inženjersko i tehničko osoblje koje obavlja operativne zadatke vezane za bezbednost;
- (b) obezbeđuje adekvatan i odgovarajući nadzor bezbednosti inženjerskog i tehničkog osoblja raspoređenog u bilo kojim operativnim organizacijama i obavlja operativne zadatke vezane za bezbednost;
- (c) na razumnim osnovama i nakon dužne provere, preduzima odgovarajuće mere u pogledu operativne organizacije ili

njenog tehničkog i inženjerskog osoblja koji se ne pridržavaju standarda iz tačke 3.3 Dodataka II;

- (d) proverava da li postoje odgovarajuće metode koje obezbeđuju da se treća lica zadužena za operativne zadatke vezane za bezbednost pridržavaju standarda iz tačke 3.3 Dodataka II.

Član 10.

Postupak kolegijalne revizije

1. Komisija u saradnji sa državama članicama i Agencijom može da organizuje kolegijalnu reviziju nacionalnih nadzornih organa u skladu sa stavovima 2 do 6.

2. Kolegijalnu reviziju vrši tim sastavljen od nacionalnih stručnjaka i, prema prilici, posmatrača iz Agencije.

Tim se sastoji od stručnjaka koji dolaze iz najmanje tri različite zemlje članice i Agencije.

Stručnjaci ne učestvuju u kolegijalnoj reviziji u državama članicama u kojima su zaposleni.

Komisija uspostavlja i održava skup nacionalnih eksperata, imenovan od strane država članica, koji pokriva sve aspekte opštih zahteva kako je propisano u članu. 6 Uredbe (EZ) broj 550/2004.

3. Ne ranije od tri meseca pre kolegijalne revizije, Komisija obaveštava odnosnu državu članicu i nadležni nacionalni nadzorni organ o kolegijalnoj reviziji, datumu za koji je zakazana i identitetu stručnjaka koji će učestvovati u njoj.

Država članica čiji je nacionalni nadzorni organ predmet kolegijalne revizije treba da

odobri tim stručnjaka pre izvođenja kolegijalne revizije.

4. U roku od tri meseca od dana te revizije, tim za procenu konsenzusom sastavlja izveštaj koji može da sadrži preporuke.

Komisija saziva sastanak sa Agencijom, stručnjacima i nacionalnim nadzornim organom kako bi razmotrili ovaj izveštaj.

5. Komisija prosleđuje izveštaj odnosnoj državi članici.

Država članica može u roku od tri meseca od dana prijema izveštaja da iznese svoja zapažanja.

Ta zapažanja obuhvataju, gde je relevantno, mere koje država članica preduzima ili namerava da preduzme kako bi odgovorila na reviziju u ostavljenom roku.

Osim ako bude drugačije dogovoreno sa odnosnom državom članicom, izveštaj i praćenje dalje realizacije se ne objavljuju.

6. Komisija obaveštava države članice o glavnim zaključcima takvih revizija jednom godišnje preko Komiteta za jedinstveno nebo.

Član 11.

Prelazne odredbe

1. Na dan stupanja na snagu ove Uredbe, smatraće se da operateri u vazdušnoj plovidbi koji poseduju sertifikate izdate u skladu sa Uredbom (EZ) broj 2096/2005 imaju sertifikat koji je izdat u skladu sa ovom Uredbom.

2. Kandidati koji se prijavljuju za sertifikat operatera u vazdušnom saobraćaju koji podnesu svoje prijave pre datuma kada ova Uredba stupa na snagu i koji na taj dan nemaju od ranije taj sertifikat, u obavezi su

da pokažu da poštuju odredbe ove Uredbe pre nego što im se izda sertifikat.

za sprovođenje (EZ) broj 1035/2011.“

3. Kada organizacije za koje je Agencija nadležni organ u skladu sa članom 3. podnesu zahtev za izdavanje sertifikata nacionalnom nadzornom organu države članice pre datuma stupanja na snagu ove Uredbe, nacionalni nadzorni organ završiće postupak izdavanja u koordinaciji sa Agencijom i preneće dosije u Agenciju nakon izdavanja sertifikata.

Član 14.

Izmena i dopuna Uredbe (EZ) broj 691/2010

U uredbi (EZ) broj 691/2010, član 25. se briše.

Član 12.

Stavljanje van snage

Uredba (EZ) broj 2096/2005 se stavlja van snage.

Član 15.

Stupanje na snagu

Ova Uredba stupa na snagu 20-tog dana od dana objavljivanja u *Službenom listu Evropske unije*.

Član 13.

Izmena i dopuna Uredbe (EZ) broj 482/2008

Uredba (EZ) broj 482/2008 se menja i dopunjuje na sledeći način:

- (1) U Članu 4(5), pozivanje na “Uredbu (EZ) broj 2096/2005” se zamenjuje pozivanjem na “Komisijinu Uredbu za sprovođenje (EZ) broj 1035/2011 (*)”.

---

*SL L 271, 18.10.2011, str. 23.”

- (2) Član 6. se briše;
- (3) U Dodatku I, u tačkama 1 i 2, pozivanje na “Uredbu (EZ) broj 2096/2005” se zamenjuje pozivanjem na “Komisijinu Uredbu

Ova Uredba je obavezujuća u celini i neposredno se primenjuje u svim državama članicama.

Sačinjeno u Briselu, 17. oktobra 2011. godine

Za Komisiju
Predsednik
Hose Manuel BAROSO

-----

*DODATAK I***Opšti uslovi za pružanje usluge vazdušne plovidbe****1. TEHNIČKA I OPERATIVNA NADLEŽNOST I KAPACITET**

Operaterima usluge vazdušne plovidbe biće omogućeno da pružaju svoje usluge bezbedno, efikasno, kontinuirano i održivo, dosledno svakom razumnom stepenu ukupne potražnje za datim vazдушnim prostorom. U tom cilju, oni treba da održavaju odgovarajući tehnički i operativni kapacitet i stručnost.

2. ORGANIZACIONA STRUKTURA I UPRAVLJANJE**2.1. Organizaciona struktura**

Operateri usluge vazdušne plovidbe treba da uspostave i da vode svoju organizaciju prema strukturi koja podržava bezbedno, efikasno i kontinuirano pružanje usluga vazdušne plovidbe.

Organizaciona struktura treba da definiše sledeće:

- (a) ovlašćenja, dužnosti i odgovornosti nominovanih nosilaca posla, naročito rukovodećeg kadra zaduženog za funkcije povezane sa bezbednošću, kvalitetom, sigurnošću, finansijama i ljudskim resursima;
- (b) odnose i linije izveštavanja između različitih delova i postupaka u organizaciji.

2.2. Organizaciona uprava**2.2.1. Poslovni plan**

Operateri usluge vazdušne plovidbe treba da donose poslovni plan koji pokriva najmanje pet godina. Poslovni plan:

- (a) utvrđuje ukupne namere i ciljeve operatora usluge vazdušne plovidbe i njegovu strategiju za njihovo ostvarenje dosledno sa svakim dugoročnim planom operatora usluge vazdušne plovidbe i važećim zahtevima Unije za razvoj infrastrukture ili druge tehnologije;
- (b) sadrži odgovarajuće repere za obavljanje posla (performanse) u smislu bezbednosti, kapaciteta, zaštite životne sredine i ekonomičnosti, prema datoj prilici.

Informacije iz tačaka (a) i (b) moraju da budu dosledne sa planom performanse nacionalnog ili funkcionalnog bloka vazdušnog prostora iz člana 11. Uredbe (EZ) br. 549/2004 i, u meri u kojoj se odnose na bezbednosne podatke, dosledne sa državnim bezbednosnim programom pomenutim u standardu 2.27.1 iz Dodatka 11 na Konvenciju o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu, Amandman 47 B, od 20. jula 2009. godine, prema datoj prilici.

Operateri usluge vazdušne plovidbe treba da sačine bezbednosno i poslovno obrazloženje za veće investicione projekte uključujući, prema datoj prilici, procenjeno dejstvo na shodne repere za performansu iz tačke (b) i da utvrde koje investicije proističu iz zakonskih zahteva u vezi sa sprovođenjem Programa istraživanja upravljanja vazдушnim saobraćajem na jedinstvenom evropskom nebu (SESAR).

2.2.2. Godišnji plan

Operateri usluge vazdušne plovidbe sačinice godišnji plan koji pokriva narednu godinu u kojem će bliže precizirati svojstva poslovnog plana i opisati sve izvršene promene tog plana.

Godišnji plan mora da obuhvati sledeće odredbe o nivou i kvalitetu usluge, kao što su očekivani stepen kapaciteta, bezbednosti, zaštite životne sredine i ekonomičnosti, prema datoj prilici:

- (a) informacije o realizaciji nove infrastrukture ili drugih događaja i izjavu na koji način će doprineti poboljšanju učinka operatora usluge vazdušne plovidbe, uključujući nivo i kvalitet usluga;
- (b) pokazatelje učinka dosledno sa planom performanse nacionalnog ili funkcionalnog

bloka vazdušnog prostora iz člana 11. Uredbe (EZ) br. 549/2004 u odnosu na koji bi se razumno mogli oceniti nivo performanse i kvaliteta usluge;

(c) informacije o predviđenim merama za ublažavanje bezbednosnih rizika utvrđenih u planu bezbednosti operatora usluge vazdušne plovidbe, uključujući bezbednosne pokazatelje za praćenje bezbednosnih rizika i, prema datoj prilici, procenjenju cenu mera za ublažavanje;

(d) očekivani kratkoročni finansijski položaj operatora usluge vazdušne plovidbe kao i sve promene poslovnog plana ili njegovog uticaja.

2.2.3. *Deo o performansu u planovima*

Operator usluge vazdušne plovidbe staviće na raspolaganje Komisiji sadržinu dela o performansu (učinku) iz poslovnog plana i godišnjeg plana, na njen zahtev i pod uslovima koje postavi nadležni organ u skladu sa nacionalnim zakonima.

3. UPRAVLJANJE BEZBEDNOŠĆU I KVALITETOM

3.1. **Upravljanje bezbednošću**

Operateri usluge vazdušne plovidbe moraju da upravljaju bezbednošću u svim uslugama koje obavljaju. U tome će da ustanove formalni modalitet za kontakte sa svim zainteresovanim stranama što može neposredno da utiče na bezbednost njihovih usluga.

Operateri usluge vazdušne plovidbe treba da ustanove procedure za upravljanje bezbednošću kad uvode nove funkcionalne sisteme ili menjaju postojeće funkcionalne sisteme.

3.2. **Sistem kvalitetnog upravljanja**

Operateri usluge vazdušne plovidbe moraju da imaju have kvalitetnog upravljanja koji obuhvata sve usluge vazdušne plovidbe koje pružaju, prema sledećim načelima.

Sistem kvalitetnog upravljanja treba da:

- (a) definiše politiku kvaliteta tako da što bliže zadovoljava potrebe različitih korisnika;
- (b) uspostavi program garancije kvaliteta koji sadrži procedure osmišljene da provere da se sve operacije obavljaju u skladu sa važećim zahtevima, standardima i postupcima;
- (c) pruži dokaz o funkcionisanju sistema kvalitetnog upravljanja u vidu priručnika za rad i dokumenta o praćenju;
- (d) imenuje predstavnike uprave koji će da prate poštovanje procedura koje obezbeđuju bezbednu i efikasnu operativnu praksu i ispituju njihovu prikladnost;
- (e) vrši revidiranje postojećeg sistema kvalitetnog upravljanja i preduzima korektivne radnje, prema datom slučaju.

Sertifikat EN ISO 9001, koji je izdala odgovarajuće akreditovana organizacija i obuhvata operatorove usluge vazdušne plovidbe smatraće se dovoljnim sredstvom poštovanja propisa. Operator usluge vazdušne plovidbe mora da prihvati pokazivanje dokumentacije u vezi sertifikacije nadležnom organu na zahtev tog organa.

Operateri usluge vazdušne plovidbe mogu da integrišu sisteme bezbednosti, sigurnosti i upravljanja kvalitetom u svoj sistema upravljanja.

3.3. **Operativni priručnici**

Operateri usluge vazdušne plovidbe moraju da obezbede i stalno ažuriraju operativne priručnike koji se odnose na njihovo pružanje usluga, namenjene da ih koristi operativno osoblje u svom radu i da se njima rukovodi.

Dužni su da se postaraju da:

- (a) operativni priručnici sadrže instrukcije za rad i informacije potrebne operativnom osoblju za obavljanje njihovih dužnosti;
- (b) relevantni delovi operativnih priručnika budu dostupni osoblju kojem su potrebni;
- (c) operativno osoblje bude ubrzo obavešteno o izmenama operativnih priručnika koji se odnosi na njihove dužnosti i o danu stupanja na snagu tih izmena.

4. SIGURNOST

Operateri usluge vazdušne plovidbe uspostaviće sistem za upravljanje sigurnošću da bi obezbedili:

- (a) sigurnost svojih objekata i bezbednost osoblja tako da se spreči nezakonito mešanje u pružanje usluga vazdušne plovidbe;
- (b) sigurnost operativnih podataka koje primaju ili sačinjavaju ili ih koriste na neki drugi način, tako da pristup podacima bude ograničen samo na ovlašćena lica.

Sistem za upravljanje sigurnošću treba da definiše:

- (a) procedure za procenu i ublažavanje sigurnosnih rizika, praćenje i unapređenje sigurnosti, revidiranje sigurnosti i distribuciju naučenih lekcija;
- (b) sredstva osmišljena za otkrivanje ugrožavanja sigurnosti i uzbunjivanje osoblja odgovarajućim sigurnosnim upozorenjima;
- (c) sredstva za ograničenje posledica narušavanja sigurnosti i utvrđivanje radnji za povratak na pređašnje stanje i postupaka ublažavanja da bi se sprečilo njihovo ponavljanje.

Operateri usluge vazdušne plovidbe obezbediće sigurnosne dozvole za svoje osoblje, ako je potrebno, i obaviće koordinaciju sa nadležnim civilnim i vojnim organima u cilju obezbeđenja sigurnosti za svoje objekte, osoblje i podatke.

Sistemi bezbednosti, kvaliteta i upravljanja sigurnošću mogu da se osmisle i vode kao integrisani sistem upravljanja.

5. LJUDSKI RESURSI

Operateri usluge vazdušne plovidbe zaposliće odgovarajuće obučeno osoblje čime obezbeđuju bezbedno, efikasno, kontinuirano i održivo pružanje usluga vazdušne plovidbe. U tom kontekstu, ustanoviće politiku zapošljavanja i obuke kadrova.

6. FINANSIJSKA SNAGA

6.1. **Ekonomski i finansijski kapacitet**

Operateri usluge vazdušne plovidbe moraju biti u stanju da izvrše svoje finansijske obaveze, kao na primer fiksne i promenljive troškove rada ili troškove za kapitalne investicije. Za to će primeniti odgovarajući sistem obračunskog računovodstva. Svoje sposobnosti iskazaće preko godišnjeg plana kako je propisano u tački 2.2.2 i preko bilansa stanja i izvoda sa računa, na način koji je praktično primenljiv shodno njihovom osnovnom aktu.

6.2. **Finansijska revizija**

U skladu sa članom 12(2) Uredbe (EZ) br. 550/2004, operateri usluge vazdušne plovidbe pokazaće da redovno prolaze kroz nezavisnu reviziju.

7. MATERIJALNA ODGOVORNOST I POKRIĆE OSIGURANJEM

Operateri usluge vazdušne plovidbe moraju da imaju važeće aranžmane za pokriće materijalne odgovornosti koja potiče iz zakona.

Način koji je iskorišćen da se obezbedi pokriće mora da bude primeren potencijalnom gubitku i šteti o kojoj je reč, imajući u vidu pravni status organizacije i raspoloživ nivo pokrića komercijalnim osiguranjem.

Operator usluge vazdušne plovidbe koji je ugovorio usluge nekog drugog operatora usluge vazdušne plovidbe mora da se postara da ugovor sadrži klauzulu o podeli materijalne odgovornosti među njima.

8. KVALITET USLUGA

8.1. **Otvoreno i transparentno pružanje usluga vazdušne plovidbe**

Operateri usluge vazdušne plovidbe pružaju usluge vazdušne plovidbe otvoreno i transparentno. Oni objavljuju uslove za pristup njihovim uslugama i ustanovljavaju proces redovnih formalnih konsultacija sa korisnicima usluga vazdušne plovidbe, bilo

pojedinačno ili skupno , a najmanje jednom godišnje.

Shodno važećim pravnim propisima Unije, operateri usluge vazdušne plovidbe ne smeju da vrše diskriminaciju na osnovu nacionalnosti ili identiteta korisnika ili kategorije korisnika.

8.2. **Planovi za nepredviđene situacije**

Operateri usluge vazdušne plovidbe moraju da imaju planove za nepredviđene situacije za sve usluge vazdušne plovidbe koje pružaju, za događaje koji bi mogli da dovedu do suštinske degradacije ili prekida njihovog rada.

9. **ZAHTEV U POGLEDU IZVEŠTAVANJA**

Operateri usluge vazdušne plovidbe moraju da budu u stanju da podnose godišnji izveštaj o svom radu relevantnom nadležnom organu.

Taj godišnji izveštaj mora da obuhvati njihove finansijske rezultate ne zadirući u delovanje člana 12. Uredbe (EZ) br. 550/2004, njihove operativne performanse i sve druge bitnije aktivnosti i događaje, a posebno u oblasti bezbednosti.

Godišnji izveštaj mora da sadrži najmanje:

- (a) procenu nivoa performanse za izvršene usluge vazdušne plovidbe;
- (b) učinak operatora usluge vazdušne plovidbe u poređenju sa reperima za performansu utvrđenima u poslovnom planu iz tačke 2.2.1, uz sravjenje stvarnog učinka u odnosu na godišnji plan koristeći pokazatelje učinka utvrđene u godišnjem planu;
- (c) da objasni razlike u smislu repera i utvrdi mere za zatvaranje svih neusaglašenosti u referentnom periodu iz člana 11. Uredbe (EZ) br. 549/2004;
- (d) tok dešavanja u operacijama i infrastrukturi;
- (e) finansijske rezultate, sve dok se ne objave zasebno u skladu sa članom 12(1) Uredbe (EZ) br. 550/2004;
- (f) informacije o procesu formalnih konsultacija sa korisnicima njihovih usluga;
- (g) informacije o politici ljudskih resursa.

Operateri usluge vazdušne plovidbe treba da sadržaj godišnjeg izveštaja učine dostupnim za Komisiju i Agenciju, na njihov zahtev, kao i javnosti pod uslovima koje odredi nadležni organ u skladu sa nacionalnim zakonima.

*DODATAK II***Posebni zahtevi za pružanje usluge vazdušnog saobraćaja****1. VLASNIŠTVO**

Operatori usluge vazdušnog saobraćaja moraju da obaveste nadležne organe iz člana 7(2) Uredbe (EZ) br. 550/2004 o sledećem:

- (a) o njihovom pravnom statusu, strukturi njihovog vlasništva i svim aranžmanima koji imaju znatan uticaj na kontrolu nad njihovom imovinom;
- (b) o svim vezama sa organizacijama koje nisu uključene u pružanje usluge vazdušne plovidbe, uključujući komercijalne aktivnosti kojima se bave bilo neposredno ili preko povezanih preduzeća a koja daju više od 1 % njihovog očekivanog prihoda; pored toga, moraju da ih obaveste o svakoj promeni svakog pojedinačnog udela koje čini 10% ili više njihovog ukupnog udela.

Operatori usluge vazdušnog saobraćaja moraju da preduzmu sve potrebne mere da spreče svaku situaciju sukoba interesa koja bi mogla da ugrozi njihovo nepristrasno i objektivno pružanje usluga.

2. OTVORENO I TRANSPARENTNO PRUŽANJE USLUGA

Pored tačke 8.1 iz Dodatka I i u slučaju kad država članica odluči da organizuje pružanje neke konkretne usluge vazdušnog saobraćaja u konkurentnom okruženju, ta država članica može da preduzme sve odgovarajuće mere i postara se da se operateri te konkretne usluge vazdušnog saobraćaja ne upuste u neko delanje koje bi kao svoj cilj ili dejstvo omalo sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije, niti da se upuste u ponašanje koje se svodi na zloupotrebu dominantnog položaja shodno važećim nacionalnim zakonima i pravnim propisima Unije.

3. BEZBEDNOST USLUGA**3.1. Sistem za upravljanje bezbednošću (SUB)****3.1.1. Opšti bezbednosni zahtevi**

Operatori usluge vazdušnog saobraćaja, kao sastavni deo uprave za njihove usluge, moraju da imaju sistem za upravljanje bezbednošću (SUB) koji:

- (a) daje formalizovan, izričit i proaktivan pristup za sistematsko upravljanje bezbednošću u ispunjenju njihovih odgovornosti za bezbednost u sklopu njihovog pružanja usluga; sve njihove usluge i prateće aranžmane drži pod svojom menadžerskom kontrolom; i sadrži, kao svoju osnovu, izjavu o politici bezbednosti koja definiše osnovni pristup te organizacije poslu upravljanja bezbednošću (upravljanje bezbednošću);
- (b) stara se da svako ko je uključen u aspekte bezbednosti kod pružanja usluga vazdušnog saobraćaja ima pojedinačnu bezbednosnu odgovornost za svoje postupke; da su upravnici odgovorni za bezbednosni učinak svojih odeljenja ili odseka i da najviše poslovodstvo operatora nosi ukupnu bezbednosnu odgovornost (bezbednosna odgovornost);
- (c) stara se da postizanje zadovoljavajuće bezbednosti u uslugama vazdušnog saobraćaja dobije najviši prioritet (bezbednosni prioritet);
- (d) stara se da u pružanju usluga vazdušnog saobraćaja glavni bezbednosni cilj bude da smanji njegov doprinos riziku od udesa letelice u meri u kojoj je to praktično izvodljivi (bezbednosni cilj).

3.1.2. Zahtevi za postizanje bezbednosti

U radu SUB, operatori usluge vazdušnog saobraćaja dužni su:

- (a) da se postaraju da osoblje bude adekvatno osposobljeno i stručno za posao koji treba da radi, pored toga što već poseduje odgovarajuće licence za rad ako se one

- zahtevaju, i što zadovoljava važeće zahteve u pogledu zdravstvene sposobnosti (sposobnost);
- (b) postaraju se da funkcija upravljanja bezbednošću bude utvrđena u Organizacionoj odgovornosti za razvoj i održavanje SUB; postaraju se da ova tačka odgovornosti bude nezavisna od linijske uprave i da se za ovaj rad podnosi izveštaj neposredno najvišem organizacionom nivou. Međutim, u slučaju malih organizacija u kojima kombinacija odgovornosti može da spreči dovoljnu nezavisnost u tom smislu, aranžman za garanciju bezbednosti dopunjuje se dodatnim nezavisnim sredstvima; i staraju se da najviše poslovodstvo organizacije operatora usluge bude aktivno uključeno u upravljanje bezbednošću (odgovornost za upravljanje bezbednošću);
  - (c) postaraju se da, gde je god to izvodljivo, kvantitativni nivou bezbednosti budu izvedeni i održavaju se za sve funkcionalne sisteme (kvantitativni nivou bezbednosti);
  - (d) postaraju se da se SUB sistematski dokumentuje na način koji daje jasnu povezanost sa politikom bezbednosti te organizacije (dokumentacija o SUB);
  - (e) obezbede adekvatno obrazloženje bezbednosti spolja dostavljenih usluga i robe, imajući u vidu njihov bezbednosni značaj za njihovo pružanje usluga (spoljnje usluge i roba);
  - (f) postaraju se da se procena rizika i ublažavanje posledica obave na odgovarajućem nivou i time obezbede da se duža pažnja posveti svim aspektima UVS (procena i ublažavanje rizika). Što se tiče promena na funkcionalni sistem UVS, primenjuje se tačka 3.2;
  - (g) postaraju se za neposrednu istragu operativnih ili tehničkih dešavanja UVS za koje se oceni da mogu imati znatne bezbednosne implikacije i za preduzimanje svake potrebne korektivne radnje (bezbednosni događaji). Takođe treba da pokažu da su ispunili zahteve u pogledu izveštavanja i izvršili procenu bezbednosnih događaja u skladu sa važećim nacionalnim zakonima i pravnim propisima Unije.

3.1.3. *Zahtevi za garanciju bezbednosti*

U radu SUB, operatori usluge vazdušnog saobraćaja treba da obezbede:

- (a) da se ispitivanje bezbednosti obavlja rutinski radi davanja preporuke za poboljšanja tamo gde su potrebna, davanje garancije upravnicima u smislu bezbednosti aktivnosti u njihovim oblastima rada i radi potvrde usaglašenosti sa relevantnim delovima SUB (ispitivanje bezbednosti);
- (b) postojanje načina za otkrivanje promena u funkcionalnim sistemima ili operacijama koje bi mogle da nagoveste da se neki element približava tački posle koje se prihvatljivi standardi bezbednosti više ne mogu zadovoljiti a da je korektivna radnja preduzeta (praćenje bezbednosti);
- (c) vode se evidencije o bezbednosti u sklopu ukupne operacije SUB kao osnova za davanje garancije bezbednosti svima koji su povezani sa pruženim uslugama, koji su odgovorni ili zavise od njih, i nadležnom organu (evidencije o bezbednosti).

3.1.4. *Zahtevi za promovisanje bezbednosti*

U radu SUB, operatori usluge vazdušnog saobraćaja treba da obezbede:

- (a) da svi članovi osoblja znaju za potencijalne opasnosti po bezbednost povezane sa njihovim poslovima (svest o bezbednosti);
- (b) da se poruke naučene iz ispitivanja bezbednosnih događaja i drugih bezbednosnih aktivnosti distribuiraju po organizaciji na upravnom i operativnom nivou (distribuiranje naučenih poruka);
- (c) da se svi članovi osoblja aktivno podstiču na predlaganje rešenja za utvrđene opasnosti, i da se izvrše promene u cilju poboljšanja bezbednosti tamo gde se čini

da su promene potrebne (poboljšanje bezbednosti).

3.2. **Bezbednosni zahtevi za procenu i ublažavanje rizika u pogledu promena**

3.2.1. *Član 1.*

U radu SUB, operatori usluge vazdušnog saobraćaja treba da se postaraju za sistematsko obavljanje utvrđivanja hazarda i procene i ublažavanja rizika za sve promene onih delova funkcionalnog sistema UVS i pratećih aranžmana pod svojom menadžerskom kontrolom, na način koji rešava:

- (a) kompletan ciklus trajanja sastavnog dela funkcionalnog sistema UVS koji se razmatra, od početnog planiranja i definisanja do operacija posle sprovođenja, održavanja i stavljanja van upotrebe;
- (b) vazdušne, zemaljske i, ako važi za dati slučaj, prostorne komponente funkcionalnog sistema UVS, preko saradnje sa odgovornim stranama;
- (c) opremu, procedure i ljudske resurse funkcionalnog sistema UVS, uzajamna dejstva između tih elemenata i uzajamna dejstva između sastavnog dela koji se razmatra i preostalog dela funkcionalnog sistema UVS.

3.2.2. *Član 2.*

Utvrđivanje hazarda, procesi procene i ublaživanja rizika sadrže:

- (a) utvrđivanje delokruga važenja, granica i međuveza sastavnog dela koji se razmatra, kao i utvrđivanje funkcija čiji sastavni deo treba da vrši posao i okruženja za operacije u kojem treba da deluje;
- (b) određivanje bezbednosnih ciljeva koje treba preneti na sastavni deo, u kojima će biti ugrađeni:
  - (i) utvrđivanje verovatnih hazarda povezanih sa UVS i uslova za neuspeh, zajedno sa njihovim uzajamnim dejstvom;
  - (ii) procena dejstva koje oni mogu imati na bezbednost letelice, kao i procena težine tih dejstava, primenom klasifikacije ozbiljnosti utvrđene u članu 4;
  - (iii) utvrđivanje mere u kojoj se mogu tolerisati, u smislu maksimalne verovatnoće da se ostvari hazard, izvedene iz težine i maksimalne verovatnoće dejstva hazarda, na način dosledan sa članom 4;
- (c) izvođenje, prema prilici, strategije za ublažavanje rizika koja:
  - (i) precizira koje odbrane treba sprovesti za zaštitu od hazarda koji za sobom povlače rizike;
  - (ii) sadrži, prema potrebi, izradu bezbednosnih zahteva koji se potencijalno odražavaju na sastavni deo koji se razmatra, ili drugih delova funkcionalnog sistema UVS, ili okruženja za operacije;
  - (iii) predstavlja garanciju svoje izvodljivosti i uspešnosti;
- (d) proveru da li su ispunjeni svi utvrđeni bezbednosni ciljevi i bezbednosni zahtevi:
  - (i) pre njene realizacije promene;
  - (ii) U bilo kojoj fazi prelaska u operativnu službu;
  - (iii) U toku njenog operativnog života;
  - (iv) U bilo kojoj fazi tranzicije sve do deaktiviranja.

3.2.3. *Član 3.*

Rezultati, prateća obrazloženja i dokazi o procesu procene i ublaživanja rizika,

uključujući utvrđivanje hazarda, biće upareni i dokumentovani na način koji će da postigne sledeće:

- (a) da se uspostavi potpuna argumentacija radi pokazivanja da sastavni deo koji se razmatra i ukupan funkcionalni sistem UVS jesu i ostaju prihvatljivo bezbedni time što ispune dodeljene bezbednosne ciljeve i zahteve. To obuhvata, prema datoj prilici, specifikacije za svaku predvidivu tehniku, tehniku praćenja ili tehniku ispitivanja u upotrebi;
- (b) da se svi bezbednosni zahtevi povezani sa sprovođenjem promena mogu pratiti prema nameravanim operacijama i funkcijama.

3.2.4. Član 4.

Utvrđivanje hazarda i procena ozbiljnosti

Mora da se obavlja sistematsko utvrđivanje hazarda. Ozbiljnost dejstava hazarda u datom okruženju operacija utvrdiće se primenom sheme klasifikacije utvrđene u sledećoj tabeli, s tim da se klasifikacija ozbiljnosti oslanja na posebni argument koji pokazuje najverovatnija dejstva hazarda, u slučaju najgoreg mogućeg sticaja okolnosti.

Klasa ozbiljnosti	Dejstvo na operacije
1 (najteži slučaj)	Nesrećan slučaj kao što je definisan u članu ¹² 2. Uredbe (EZ) br. 996/2010 Evropskog parlamenta i Saveta ¹² .
2	Ozbiljan incident kao što je definisan u članu 2 Uredbe (EU) br. 996/2010.
3	Veći incident povezan sa operacijom jedne letelice, pri čemu je bezbednost letelice možda kompromitovana, jer je doveo skoro do sudara letelica, udara o zemlju ili prepreke.
4	Znatniji incident koji sadrži okolnosti koje ukazuju da je moglo da dođe do nesrećnog slučaja, ozbiljnog ili većeg incidenta, da se rizikom nije upravljalo u sklopu bezbednosnih margina, ili ako je u blizini bila još jedna
5 (najlakši slučaj)	Nema neposrednog uticaja po bezbednost.

Da bi se utvrdilo dejstvo nekog hazarda na operacije i da bi se odredila njegova ozbiljnost, sistematski pristup odnosno postupak obuhvatiće dejstva hazarda na različite elemente funkcionalnog sistema UVS, kao što su letačka posada, kontrola avio saobraćaja, funkcionalni kapacitet letelice, funkcionalni kapacitet zemaljskog dela funkcionalnog sistema UVS, i sposobnost za pružanje bezbednih usluga u vazдушnom saobraćaju.

Klasifikacija rizika

Bezbednosni ciljevi zasnovani na riziku utvrđuju se kao najviša verovatnoća nastanka, izvedena iz težine dejstva njihovog nastanka i najviše verovatnoće dejstva tog hazarda. Kao neophodna dopuna iskazivanja da su ispunjeni utvrđeni kvantitativni ciljevi, primeniće se dodatna razmatranja o upravljanju bezbednošću tako da se u UVS sistem uvede veća bezbednost, kad god je to razumno uraditi.

3.2.5. Član 5.

Softverski sistem garancije bezbednosti

U radu SUB, operator usluge vazdušnog saobraćaja primenjivaće softverski sistem

¹² Sl L 295, 12.11.2010, str. 35

garancije bezbednosti u skladu sa Uredbom (EZ) br. 482/2008.

3.3. Bezbednosni zahtevi za inženjersko i tehničko osoblje koje obavlja operativne zadatke povezane sa bezbednošću

Operatori usluge vazdušnog saobraćaja moraju da se postaraju da tehničko i inženjersko osoblje, uključujući osoblje operativnih organizacija angažovanih za podizvođače koje rade sa opremom za UVS odobrenom za njihovo operativno korišćenje i održavaju je, poseduje i održava dovoljno znanja i razumevanja: za usluge čije izvršenje podržavaju, za stvarna i moguća dejstva njihovog rada na održavanju bezbednosti tih usluga, i za odgovarajuće radne limite koji treba da se primene.

Što se tiče osoblja angažovanog na zadacima povezanim sa bezbednošću uključujući osoblje operativnih organizacija angažovanih za podizvođače, operatori usluge vazdušnog saobraćaja moraju da dokumentuju adekvatnost stručnosti tog osoblja; postojeći spisak angažovanja radi obezbeđenja dovoljnog kapaciteta i kontinuiteta u pružanju usluge; program i politiku kvalifikacije osoblja, politiku obučavanja osoblja, planove i evidencije obuke i aranžmane za nadzor nad radom nekvalifikovanog osoblja. Oni će usvojiti procedure za slučajevne sumnje o fizičkom ili mentalnom stanju nekog člana osoblja.

Operatori usluge vazdušnog saobraćaja vodiće registar podataka o broju, statusu i raspoređivanju osoblja angažovanog na zadacima povezanim sa bezbednošću.

Taj registar ima zadatak da:

- (a) utvrdi ko su odgovorni upravnici za funkcije povezane sa bezbednošću;
- (b) evidentira relevantne kvalifikacije tehničkog i operativnog osoblja u odnosu na tražene veštine i zahteve u pogledu stručnosti;
- (c) precizira lokacije i dužnosti na koje je raspoređeno tehničko i operativno osoblje, uključujući svaku metodologiju za spisak ljudstva za raspoređivanje.

4. METODE RADA I OPERATIVNE PROCEDURE

Operatori usluge vazdušnog saobraćaja moraju da budu u stanju da pokažu a su njihove metode rada i operativne procedure saglasne sa standardima iz narednih dodataka na Konvenciju o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu u meri u kojoj je to relevantno za pružanje usluge vazdušnog saobraćaja u datom vazdušnom prostoru:

- (a) Dodatak 2 o pravilima koja važe u vazduhu iz njegovog 10-og izdanja iz jula 2005. godine, uključujući sve amandmane zaključno sa br. 42;
- (b) Dodatak 10 o vazduhoplovnim telekomunikacijama, Tom II o postupcima za telekomunikaciju uključujući one u PANS statusu iz njegovog šestog izdanja iz oktobra 2001. godine, uključujući sve amandmane zaključno sa br. 85;
- (c) Dodatak 11 o uslugama vazdušnog saobraćaja iz njegovog 13-og izdanja iz jula 2001. godine, uključujući sve amandmane zaključno sa br. 47 B.

*DODATAK III***Posebni zahtevi za pružanje meteoroloških usluga****1. TEHNIČKA I OPERATIVNA NADLEŽNOST I KAPACITET**

Operatori meteoroloških usluga moraju da se postaraju da meteorološke informacije potrebne za obavljanje njihovih funkcija i u obliku prikladnom za korisnike budu dostupne za:

- (a) operatore i letačke posade za njihovo planiranje pre leta i u toku leta;
- (b) operatore usluge vazdušnog saobraćaja i usluge informacija o letu;
- (c) jedinice za usluge potrage i spašavanja;
- (d) aerodrome.

Operatori meteoroloških usluga moraju da potvrde nivo ostvarljive tačnosti informacija distribuiranih za operacije, uključujući izvore tih informacija, ujedno se starajući da te informacije budu distribuirane dovoljno blagovremeno i ažurirane prema potrebi.

2. METODE RADA I OPERATIVNE PROCEDURE

Operatori meteoroloških usluga moraju da budu u stanju da pokažu da su njihove metode rada i operativne procedure saglasne sa standardima iz narednih dodataka na Konvenciju o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu u meri u kojoj je to relevantno za pružanje meteoroloških usluga u datom vazdušnom prostoru:

- (a) Dodatak 3 o meteorološkim uslugama za međunarodne vazdušne plovidbe iz njegovog 17-og izdanja iz 2010. godine, uključujući sve amandmane zaključno sa br. 75;
- (b) Dodatak 11 o uslugama vazdušnog saobraćaja iz njegovog 13-og izdanja iz 2001. godine, uključujući sve amandmane zaključno sa br. No 47-B;
- (c) Dodatak 14 o aerodromima u sledećim verzijama:
  - (i) Tom I o projektovanju i radu aerodroma iz njegovog petog izdanja iz jula 2009. godine, uključujući sve amandmane zaključno sa br. 10 B;
  - (ii) Tom II o heliportima (sletalištima za helikoptere) iz njegovog trećeg izdanja iz jula 2009. godine, uključujući sve amandmane zaključno sa br. 4.

*DODATAK IV***Posebni zahtevi za pružanje usluge vazduhoplovnih informacija****1. TEHNIČKA I OPERATIVNA NADLEŽNOST I KAPACITET**

Pružaoци usluge vazduhoplovnih informacija moraju da se postaraju da informacije i podaci budu dostupni za operacije u prikladnoj formi za:

- (a) osoblje za letачke operacije, uključujući letачke posade, kao i za planiranje leta, sisteme upravljanja letom i simulatore leta;
- (b) operatori usluge vazdušnog saobraćaja koji su odgovorni za usluge informacija u toku leta, usluge aerodromskih informacija o letovima i pružanje informacija uoči leta.

Pružaoци usluge vazduhoplovnih informacija moraju da se postaraju za integritet podataka i potvrde stepen tačnosti informacije distribuiranih za operacije, uključujući izvore tih informacija, pre distribuiranja samih informacija.

2. METODE RADA I OPERATIVNE PROCEDURE

Pružaoци usluge vazduhoplovnih informacija moraju da budu u stanju da pokažu da su njihove metode rada i operativne procedure saglasne sa standardima iz:

- (a) Komisijine Uredbe (EU) br. 73/2010¹ (1);
- (b) narednih dodataka na Konvenciju o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu u meri u kojoj je to relevantno za pružanje usluga vazduhoplovnih informacija u datom vazdušnom prostoru:
  - (i) Dodatak 3 o meteorološkim uslugama za međunarodnu vazdušnu plovību iz njegovog 17-og izdanja iz jula 2010. godine, uključujući sve amandmane zaključno sa br. 75;
  - (ii) Dodatak 4 o vazduhoplovnim mapama iz njihovog 11-og izdanja iz jula 2009. godine, uključujući sve amandmane zaključno sa br. 56;
  - (iii) Ne dovodeći u pitanje Uredbu (EU) br. 73/2010, Dodatak 15 o uslugama vazduhoplovnih informacija iz njegovog 13-og izdanja iz jula 2010, uključujući sve amandmane zaključno sa br. 36.

¹ SL L 23, 27.1.2010, str. 6

*DODATAK V***Posebni zahtevi za pružanje usluga komunikacije, navigacije ili nadzora****1. TEHNIČKA I OPERATIVNA NADLEŽNOST I KAPACITET**

Pružaoци usluga komunikacije, navigacije ili nadzora moraju da obezbede dostupnost, kontinuitet, tačnost i integritet svojih usluga.

Pružaoци usluga komunikacije, navigacije ili nadzora moraju da potvrde nivo kvaliteta usluga koje pružaju i da pokažu da opremu redovno održavaju a gde je to obavezno i baždare.

2. BEZBEDNOST USLUGA

Pružaoци usluga komunikacije, navigacije ili nadzora moraju da se povinuju zahtevima iz tačke 3 Dodatka II o bezbednosti usluga.

3. METODE RADA I OPERATIVNE PROCEDURE

Pružaoци usluga komunikacije, navigacije ili nadzora moraju da budu u stanju da pokažu da su njihove metode rada i operativne procedure saglasne sa standardima iz Dodatka 10 o telekomunikacijama u vazduhoplovstvu na Konvenciju o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu u narednim verzijama i u meri u kojoj je to relevantno za pružanje usluga komunikacije, navigacije ili nadzora u datom vazдушnom prostoru:

(a) Tom I o radio navigacionim sredstvima, iz njegovog šestog izdanja iz jula 2006. godine, uključujući sve amandmane zaključno sa br. 85;

(b) Tom II o procedurama za komunikaciju, uključujući one u PANS statusu, iz njegovog šestog izdanja iz oktobra 2001. godine, uključujući sve amandmane zaključno sa br. 85;

(c) Tom III o sistemima komunikacije iz njegovog drugog izdanja iz jula 2007. godine uključujući sve amandmane zaključno sa br. 85;

(d) Tom IV o osmatračkim radarima i sistemima za izbegavanje sudara iz njegovog četvrtog izdanja iz jula 2007. godine, uključujući sve amandmane zaključno sa br. 85;

(e) Tom V o korišćenju radio frekvencijskog spektra u vazduhoplovstvu iz njegovog drugog izdanja iz jula 2001. godine, uključujući sve amandmane zaključno sa br. 85.